

Overdenking in de dienst voor kerk en wijk, Capelle-Schollevaar, 26 juni 2005, 16.00 uur

Thema: 'Met elke vezel dienen als een ezel', n.a.v. Numeri 22: 21-35 en Mattheüs 21: 1-11

1. Wat is de les van de ezel?

Wat is de les van de ezel? Wij hebben een spreekwoord over de ezel: 'Een ezel stoot zich in het gemeen geen tweemaal aan dezelfde steen.' De les van de ezel is dan als volgt: 'Als zo'n dom dier nu niet twee keer dezelfde fout maakt, dan zouden wij, als mensen, met verstand, toch helemáál niet moeten vervallen in twee keer dezelfde fout.'

2. De ezel staat in de Bijbel voor nederigheid, dienstbaarheid

Wat kun je leren van een ezel? Zo'n dom dier? Nou, in de Bijbel wordt de ezel eigenlijk niet zozeer afgeschilderd als een dóm dier. In de Bijbel wordt de ezel niet zozeer gezien als dom, maar als heel gewóón, eigenlijk een heel nederig dier. De ezel staat in de Bijbel tegenover het paard. Het paard, dat is een trots dier, en iemand die op een paard rijdt, die zit ook hóóg te paard! Dat is een militair, of een koning! Maar wie rijdt er op een ezel? Dat is de gewone man, Jan Modaal. Wat is er nu gewoner dan een ezel?!

Daarom is het zo verrassend, en verbazingwekkend, dat de profeet Zacharia, zo rond 500 voor Christus, aankondigt dat er een Koning zal komen, een Verlosser, een Messias, die niet op een paard zal rijden, maar op een ezel! Zacharia 9: 9: 'Juich, Sion, Jeruzalem, schreeuw het uit van vreugde! Je Koning is in aantocht, bekleed met gerechtigheid en overwinning. Nederig komt Hij aanrijden op een ezel, op een hengstveulen, het jong van een ezelin. Ik zal de strijdwegens uit Efraïm verjagen, en de paarden uit Jeruzalem; de bogen worden gebroken. Hij zal vrede stichten tussen de volken.' Dát is wat Zacharia aankondigt, en ruim 500 jaar later gaat die profetie in vervulling. We hebben het gelezen, in Mattheüs 21: daar kómt die Koning! Dé beloofde Vorst van de vrede! Het is niemand anders dan... Jezus! Hij komt niet trots en hoog te paard. Nee, Hij komt op een ezel. Want Hij komt niet om te heersen, maar om te dienen. Hij komt niet om te strijden, maar om zich op te offeren. Hij komt niet om een troon te beklimmen, maar om een kruis op Zich te nemen. Hij komt niet om er Zélf beter van te worden, nee, Hij komt om óns te redden.

3. Jezus rijdt op een ezel, als er één dienstbaar is, is Hij het wel!

Voelt u wat de les is van de ezel? Wij komen in onze taal niet zoveel verder dan dat spreekwoord, maar de Bijbel laat ons de ezel zien als een levend voorbeeld: in de ezel zien we onze roeping: dienstbaar zijn. Nederig de lasten van een ander dragen. En niet alleen de lasten van de ander, nee, ook de ander zélf. Zoals Jezus óns draagt. Met iedere vezel dienen als een ezel. Jezus ging ons daarin voor. Hij waste de voeten van Zijn discipelen, en Hij zei: 'Zie jullie wat Ik gedaan heb? Jullie noemen Mij Meester en Heer, en dat is terecht, dat ben Ik ook. Als Ik nu jullie de voeten heb gewassen, moeten jullie dat ook bij elkaar doen. Ik heb jullie een voorbeeld gegeven' (Johannes 13: 12-14).

Dienstbaar zijn. Ik noem u zomaar een paar voorbeelden. Wat denkt u van luisteren. Echt luisteren. Tijd uittrekken voor een ander. Niet met je eigen verhalen komen, ook al borrelen ze allemaal in je op, maar echt jezelf erop instellen: 'Nu ben ik er even hélemaal voor jou.' Dat is een heel concrete vorm van dienen.

En natuurlijk kennen we veel meer vormen van dienstbaarheid: opkomen voor je klasgenoot of voor je collega, als die in het nauw zit. Anderen helpen met een klusje thuis. Of eens wat vaker een kaartje sturen, van huis af, of misschien vanaf je vakantieadres. En wat een heel concrete vorm van dienen is, dat is: bidden. Bidden, dat vraagt hele veel van je. Het vraagt tijd, en rust, en aandacht. Bovendien is het niet zichtbaar voor de buitenwereld. Je oogst er geen bewondering mee. Misschien is juist daarom het bidden voor een ander zo intens dienstbaar.

4. Maar wat leert de ezel van die vreemde Bileam ons?!?

Maar nu nog een stapje verder. Want we hebben nóg een bijbelgedeelte gelezen. Over die andere ezel, de ezelin van Bileam. Even iets over de situatie. We gaan even terug in de tijd, tot ongeveer de 13^e eeuw voor Christus. Het volk Israël trekt weg uit de slavernij van Egypte, op weg naar het beloofde land. Mozes is de leider, die in opdracht van God aan het hoofd van het volk staat. En nu moet Israël door het land van de Moabieten. Maar de koning van Moab, koning Balak, is bang. Hij stuurt boodschappers naar Bileam, een soort waarzegger, een wat duistere figuur. De boodschappers zeggen: 'Bileam, koning Balak heeft ons gestuurd, kom alstublieft mee, Balak geeft u veel geld als u over Israël een vervloeking uitspreekt.' De eerste keer gaat Bileam niet mee, maar als er opnieuw boodschappers komen, doet hij het wel. En dan lezen we dit merkwaardige verhaal. God wordt bood op Bileam, en stuurt een engel om hem tegen te houden, met getrokken zwaard. En wat wil nu het geval? Bileam ziet de engel niet, maar zijn ezelin ziet de engel wél! Twee keer weet de ezelin zo de engel te ontwijken, maar de derde keer lukt dat niet. De ezelin weigert verder te gaan. Ze gaat op de grond liggen. Bileam wordt woedend en begint haar te slaan met een stok. En dan staat er: 'Toen liet de HEER de ezelin spreken.'

(Tussen haakjes: heeft die ezel écht gesproken...?)

Even tussen twee haakjes: u denkt misschien: 'Wat een raar verhaal! Een ezel kan toch niet praten? Moeten wij in de 21e eeuw dat nu geloven?' En zo zijn er ook veel theologen die dat zeggen: 'Voor ons, in onze ontwikkelde tijd, is het niet meer mogelijk om dit te geloven. Het gaat alleen om de bóódschap!' Nou, u moet natuurlijk zelf weten wat u gelooft of niet gelooft, maar zo'n argument, dat vind ik nou flauwekul. Want het is natuurlijk niet zo dat wij pas in de 20e eeuw, of in de 21e eeuw, hebben uitgevonden dat ezels niet kunnen praten! Ezels konden in de 13e eeuw voor Christus óók niet praten! Het was toen even moeilijk om dat te geloven als het voor ons is. Maar niet voor niets staat er: 'Toen liet de HÉÉR de ezelin spreken!' Het gaat hier om een wonder! Een bijzonder ingrijpen van God Zelf. En het is ook niet zomaar een sprookje, of een fabel, zoals we die net zagen uitgebeeld. Nee, dat die ezel hier kan spreken, dat heeft een heel duidelijke functie. God laat hier zien, dat Hij bepaalt wíé wát zegt! Bileam kan wel denken dat hijzelf in de hand heeft of hij over Israël een vloek mag uitspreken. Maar God zegt: 'Ik bepaal wie er spreekt, en wat er gezegd wordt! En als het nodig is kan Ik zelfs een ézel laten praten!'

Persoonlijk geloof ik dus wel degelijk dat die ezel écht gesproken heeft. En zeg nou zelf: voor de Schepper van hemel en aarde is zo'n wonder toch een peuleschil? Maar dit dus even terzijde.

5. Bileams ezel vult het beeld van nederigheid aan. Het betekent óók: eerlijkheid

Die ezelin van Bileam, dat is het boeiende, die ezelin maakt het beeld van nederigheid op een heel bijzondere manier compleet. Want ook deze ezel is nederig, is dienstbaar. En toch: ze gehoorzaamt niet! Ze gaat zelfs in discussie met haar meester, terwijl ze niet eens kan praten! Ze kan het niet, en doet het toch! En ze gaat liggen: keihard protest! Weet u waar het voorkomt in de Bijbel, dat er gestaakt wordt? Nou, hier!

Vindt u dat nou niet vreemd? Is deze ezel dienstbaar? Nou en of! Is ze nederig! Absoluut! Hoor maar wat ze zegt: 'Ben ik niet de ezelin waarop u al uw hele leven rijdt? Heb ik mij soms ooit eerder zo gedragen?' En dan pas ziet Bileam die engel. En de engel zegt: 'Bileam, je mag je ezelin wel dankbaar zijn! Als zij niet zo haar best had gedaan om mij te ontwijken, dan had ik je gedood.'

De les van de ezel, die gaat dus verder dan wat je zou denken. Je denkt: 'Nederigheid, dienstbaarheid, dat is: de ander tegemoetkomen, geven wat die ander graag wil.' Maar de ezel van Bileam laat zien dat het soms heel anders ligt. Wat is nu echte dienstbaarheid? Echte dienstbaarheid, dat is: het goede zoeken voor de ander. En soms betekent dat: keihard protesteren. Deze ezelin krijgt oog voor de geestelijke wereld, voor de bovennatuurlijke wereld, en daarom móét ze spreken, móét ze waarschuwen, móét ze ook protesteren tegen waar Bileam mee bezig is.

Echte dienstbaarheid, echte liefde, dat is niet: de ander in onwetendheid laten. Echte nederigheid, dat is: de ander de ogen openen voor de waarheid, zélfs als de ander jou daarom afranselt, met een stok, of met woorden.

6. Wie écht de ander dient, laat Hem ook God zien! Want de waarheid maakt vrij

Als u en ik oog hebben gekregen voor de realiteit van God, als we hebben ontdekt hoe levensveranderend het is om Hem te mogen kennen, hoezeer dat je bestaan helemaal laat opbloeien, dan kunnen we wel heel nederig denken: 'Nou ja, als anderen daar niets mee hebben, dan houd ik dat maar voor me!' Maar dat is misplaatste nederigheid. Dat is geen nederigheid, maar slaafsheid. Dan kijk je de ander naar de ogen.

Nederigheid in de Bijbel, echte dienstbaarheid, dat is: het goede zoeken voor de ander. En als jij dan dingen ziet die de ander niet ziet, dan is echte dienstbaarheid, dat je dat ook zegt. Dat je in liefde de waarheid zegt. Dat kan over hele alledaagse dingen gaan: 'Joh, ik weet niet of iemand je er weleens op attent gemaakt heeft, maar je hebt de neiging om mensen nogal snel in de rede te vallen.' Gewoon iets heel alledaags, waarmee je een ander helpt. Maar nog veel méér geldt dat van het geestelijke. Ook al gelooft je buurman niet, toch kun je zeggen, als hij vertelt dat zijn vader ziek is: 'Joh, we zullen voor hem bidden, en ook voor jou. Want God wil werkelijk ondersteuning geven.'

Werkelijk dienen, dat is niet: de ander slaafs naar de ogen kijken. Nee, de ezel van Bileam laat zien wat dienen is: de ander dragen, jaar in, jaar uit, zoals die ezel Bileam droeg, jaar in, jaar uit. Maar ook: als het nodig is de ander laten zien waar het op aankomt, wat werkelijk telt, ook al is dat een boodschap die de ander moeilijk vindt. In liefde de waarheid zeggen, Góds waarheid.

En vindt u het nu niet extra veelzeggend dat Jezus op een ezel Jeruzalem binnenreed? Want als er één dienstbaar is geweest, dan is Hij het wel. Maar tegelijk geldt: als er één is geweest die helder was, die zonder omwegen de waarheid zei: dan is Hij het wel! Hij werd erom geslagen met een stok, en met een zweep. Hij werd erom gekruisigd. Maar Hij hield de waarheid niet achter. Want Hij wist: alleen de waarheid maakt vrij. De waarheid redt.

De les van de ezel: wees écht nederig, écht dienstbaar. Wees er écht op uit de ander te helpen, ook al kan dat moeilijk zijn. Als moet je soms de ander confronteren met de waarheid. Dat kan je klappen kosten. Het kan je zelfs je leven kosten. Daarom is de les van de ezel super-radicaal: met elke vezel dienen als een ezel! Amen.